

Історія друга

Лірика збірки «З вершин і низин». Загальне уявлення про композицію збірки. Творчість великих майстрів Відродження; символ вічної жіночності, материнства, краси; суперечки про роль краси і користі («Сікстинська мадонна»)

Мої вітання, допитливий учню! Я залюбки продовжую ділитися своїми історіями. І сьогодні ми познайомимося із композицією збірки «З вершин і низин», поговоримо про творчість майстрів епохи Відродження, разом з тобою проаналізуємо поетичний текст, розвиватимемо навички виразного читання, визначимо актуальність поезії для сучасності.

Друже, ти вже знаєш, що писав я багато, при цьому, порушуючи важливі проблеми буття людини через складну систему мотивів і образів, почуттів і переживань, завжди намагався розширити тематичні, стильові і жанрові можливості лірики: громадянська, інтимна, пейзажна, сатирична, філософська. Так, поступово назбиралося моїх писань на збірку «З вершин і низин», яка після «Кобзаря» Тараса Шевченка стала другою поетичною книгою, що мала загальноукраїнське значення.

Збірка «З вершин і низин», уперше видана 1887 р., а 1893 р. доповнена і перевидана. До першого видання була уведена незначна частина поезій, написаних протягом 1877-1887 років. Друге видання — значно розширене, організоване за поетичними циклами, жанрово й стилістично багатofункціональне, тематично різнопланове.

Збірка складається з семи великих розділів, які умовно можна розділити на дві нерівні частини. У перших трьох розділах – «De profundis», «Профілі і маски» та «Сонети» - зібрано ліричні твори, в чотирьох останніх – «Галицькі образки», «Із жидівських мелодій», «Панські жарти» та «Легенди» - твори епічні.

Прологом до збірки подано «Гімн» («Вічний революціонер»), з цим твором я детальніше познайомлю тебе у наступній історії.

Перший цикл збірки – «Веснянки», у яких ліричні описи природи, весняного пробудження землі чергуються зі сподіваннями на пробудження й визволення людського духу.

Уважному читачеві цикли «Осінні думи», «Скорботні пісні», «Нічні думи» дають багато інформації про духовне життя ліричного героя, який сумує, але цей смуток дужої незламної людини. У циклі «Профілі і маски» багато автобіографічних замальовок.

Два розділи збірки написано [сонетами](#). У «Тюремних сонетах» змальовано образи великих мучеників, мужніх героїв, які віддали життя за ідеї: [Бруно](#), [Пестель](#), [Каракозов](#), [Достоевський](#), [Шевченко](#).

Ця поетична збірка репрезентує мій двадцятилітній поетичний досвід і присвячена Ользі Хоружинській.

Присвята не випадкова, оскільки я завжди був у захваті від жінок, їх шарму та витонченості:

*Більш, ніж меч, і огонь, і стріла, і коса,
Небезпечне оружжя — жіноча краса.*

Мадонна...Матір...Тільки вслухайся в ці слова. Для мене краса мадонни не казкова, а земна — щира, добра, ніжна.

Народження нового життя – одне з найбільших таїнств на землі, і тому ім'я Матері завжди оточене благоговінням. Мадонною називають композицію, що змальовує Богоматір з немовлям.

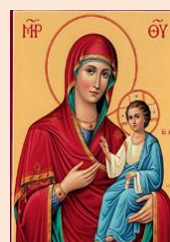
Ікона... це перше зображення матері, материнства в цілому в історії людства, в розвитку цивілізації. Ранні ікони Богородиці знаходяться в Римі та датуються 705–707 роками. У християнській культурній традиції особлива роль відводилася Богоматері – Діві Марії, що народила і виховала Рятівника. Існує три типи ікон з зображенням Диви Марії.

Замилування

Оранта

Одегітрія

Образ Мадонни завжди захоплював і надихав художників. У всі часи оспівувалася краса жінки. Пречиста – ось еталон жіночності, зосередження добродійників, зразок для наслідування. Її чарівлива подоба – вершина досконалості і гармонії... Картина Рафаеля «Сікстинська мадонна» - взірць мистецтва Відродження.

Свій захват жінкою-матір'ю та безсмертним полотном Рафаеля «Сікстинська мадонна» я висловив у формі сонета.

Та перш ніж перейти до роботи над самим сонетом рекомендую повернутися в далеке минуле й познайомитися з моїм [натхненником](#) та його [роботами](#).

Розглянь репродукцію картини Рафаеля «Сікстинська Мадонна», які почуття вона викликає?

Вислови думку у форматі вільного есе.

Знайди в мережі Інтернет цікаві факти про полотно Рафаеля «Сікстинська Мадонна».

Рафаель «Сікстинська Мадонна» (1513–1515)

[«Сікстинська мадонна»](#) - XI вірш циклу «Вольні сонети».

Чому сонети названі «Вольними»? Назва багатозначна і глибока: сонети написані на волі; в них звучить думка про волю, про боротьбу за свободу; сонети скомпоновані так, що, здається, я не задумувався над їх взаємозв'язком, тобто розмістив вільно. Але це на перший погляд: думки про творчість, красу, кохання, боротьбу, сенс життя - все те, без чого неможливе гідне існування людини, надають циклу цілісності і гармонійної закінченості.

Пропоную [прослухати сонет «Сікстинська мадонна»](#).

Поміркуй, що спільного й відмінного між моїм сонетом «Сікстинська мадонна» й полотном Рафаеля.

У сонеті висловлено думку про те, що сила високого мистецтва має безмежну владу над почуттями людей. Картина Рафаеля змусила мене ще раз у цьому переконатися.

Ліричний герой сонета зачарований красою Мадонни. Він возвеличує жінку-матір, вражений її чистотою та недоступністю. Використовуючи риторичні запитання, оклики та звертання передаю піднесений емоційний стан свого героя.

У поезії помітні атеїстичні мотиви, але водночас є натяк на те, що вищі сили (образ Мадонни)– втілення добра і краси :«хоч не знайшов для себе богів на небесах, цій — поклониться, як богині». Свята жінка захоплює так, що в ній поєднується небесна чистота і земна щира краса та доброта. Вона водночас недосяжна і зрозуміла.

Мадонна є втіленням жінки-матері і музи, що надихає на творчість. На картині вона зображена босоногою з немовлям на руках. Вражає її сумний тривожний погляд, але відчувається сила духу, доброта та готовність в будь-яку мить спуститися на землю, залишившись недоступною для зла. Такий образ є втіленням вічної ідеальної жіночності і тому не міг не зачарувати мене. Я вірю в силу доброї краси, без якої неможливе мистецтво.

Виразно перечитай поезію та проаналізуй сонет за схемою:

Схема аналізу ліричного твору

1. Жанр.
2. Тема.
3. Ідея.
4. Образ ліричного героя.
5. Композиційна структура.
6. Художні засоби (*тропи*).
7. Рима, спосіб римування, строфа.

(Із орієнтовним аналізом можеш ознайомитися в матеріалах до уроку.)

Додаткову інформацію про сонет «Сікстинська мадонна можеш прочитати у статті [О. Матушек «З\(поза-\)текстових структур «Сікстинської мадонни» Івана Франка»](#).

Чи є поезія актуальною сьогодні? (*Відповідь надішли, будь ласка, в чат.*) Доки ти розмірковуєш, поділюся своїми думками: краса і доброта людини, передусім жінки-матері, – вічні.

Перевір, чи добре ти засвоїв опрацьований матеріал, виконавши тест до уроку.

Чекаю наступної зустрічі....